

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА
КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**«Садово-паркове господарство: історія, сучасність
та перспективи розвитку»**

**Тези доповідей учасників
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції**

4 травня 2022 року

Умань – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА
КАФЕДРА САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

**«Садово-паркове господарство: історія, сучасність
та перспективи розвитку»**

**Тези доповідей учасників
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції**

4 травня 2022 року

Умань – 2022

УДК 635.9

ББК 42.37

Рекомендовано до друку методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства Уманського НУС
(протокол № 4 від 08 квітня 2022 року)

Редакційна колегія:

Непчатенко О.О., д. е. н., професор, ректор Уманського НУС;

Карпенко В.П., д. с.-г. н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності;

Поліщук В.В., декан факультету лісового і садово-паркового господарства, д. с.-г. н., професор;

Величко Ю.А., к. с.-г. н., доцент, завідувач кафедри садово-паркового господарства;

Балабак А.Ф., д. с.-г. н., професор;

Заморський О.О., к. с.-г. н., доцент;

Пушка І.М., к. с.-г. н., доцент;

Осіпов М.Ю., к. с.-г. н., доцент;

Шутко С.С., к. с.-г. н., викладач.

Відповідальний секретар:

Осіпов М.Ю., к. с.-г. н., доцент кафедри садово-паркового господарства

Садово-паркове господарство: історія, сучасність та перспективи розвитку : матер. Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конференції (04 травня 2022 року), Умань : Уманський НУС, 2022. 40 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції висвітлено результати наукових досліджень викладачів і студентів факультету лісового і садово-паркового господарства Уманського національного університету садівництва та інших наукових закладів та установ.

ЗМІСТ

БОРОВИК П.М., МЕЛЬНИК М.В., КУЧЕРЯВИЙ М.М.	ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЯК ЧИИНИК ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ <i>РЕСУРСНЕ ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ</i>	6
БОРОВИК П.М., РАЙЧУК А.С.	ПЕРСПЕКТИВНИЙ СОРТИМЕНТ ТРОЯНД ГРУПИ ФЛОРІБУНДА ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ДЕКОРАТИВНОМУ САДІВНИЦТВІ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	8
БРОВДІ А.А., ПОЛЩУК В.В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИДІВ РОДУ <i>MAGNOLIA L</i> У ДЕКОРАТИВНОМУ САДІВНИЦТВІ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	10
ВЕЛИЧКО Ю.А.	ПЕРЕВАГИ ВЕГЕТАТИВНОГО СПОСОБУ РОЗМНОЖЕННЯ ІНТРОДУКОВАНИХ СОРТІВ ТЮЛЬПАНІВ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	13
КАЛЮЖНА Л. В.	УСПІШНІСТЬ ПРИРОДНОГО ПОНОВЛЕННЯ СОСНЯКІВ НА ЗРУБАХ І ПІД НАМЕТОМ СТИГЛИХ НАСАДЖЕНЬ	16
КІМЕЙЧУК І.В., МАРТИНЮК Т.В., КАЙДИК О.Ю.	ДП «ДОБРЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	19
КОШЕЛЮК А.І, ПУШКА І.М.	ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ НА ОБ'ЄКТІ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА	22

КУЧЕРЯВИЙ М.М., ОСПОВ М.Ю.	ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА В МІСТІ УМАНЬ ПРОЄКТ СТВОРЕННЯ НАБЕРЕЖНОЇ У М.ТЕТІЇВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	24
ПОХИЛЮК М.С., ОСПОВ М.Ю.	РОЗРОБКА ПРОЄКТНИХ ПРОПОЗИЦІЙ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ БІЛЯ ЖИТЛОВОГО БУДИНКУ У ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	26
ПУШКА І.М.	ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРТЕРНОЇ ЧАСТИНИ СКВЕРУ «ВЕРСАЛЬ» ПРИЛЕГЛОЇ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО КОРПУСУ УМАНСЬКОГО НУС	28
ЯСІНСЬКА С.В.	ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ХВОРОБ ТА ШКІДНИКІВ ГЛАДІОЛУСУ (GLADIOLUS L.)	32
УКРАЇНЕЦЬ О. А., ПОЛЩУК В. В.	ВИКОРИСТАННЯ ТРОЯНД В УРБАНІЗОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	36

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЯК ЧИИНИК ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

БОРОВИК П.М., кандидат економічних наук, доцент
МЕЛЬНИК М.В., КУЧЕРЯВИЙ М.М., студенти магістратури
Уманський національний університет садівництва

В умовах загострення світової продовольчої кризи земельні ресурси України виступають важливим фактором забезпечення продовольчої безпеки як нашої держави, так і світу в цілому. Україна володіє майже однією шостою світових запасів чорноземів, які в сучасних умовах цілком можуть розглядатись у якості такого ж активу для держави, як нафта та газ для країн близькосхідного регіону. Наявні в Україні сільськогосподарські угіддя є гарантією участі вітчизняної економіки у світових інтеграційних процесах, а сільське господарство, у світлі фінансової кризи, що охопила всі країни світу, є однією з небагатьох галузей економіки, здатних забезпечити нарощення експортного потенціалу та покращити стан платіжного балансу.

Поряд з цим, сучасне використання земельних ресурсів в Україні часто не відповідає вимогам раціонального природокористування. Зокрема, в Україні порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів. Рівень розораності українських земель є найвищою в світі й досягає 57 % території країни та майже 80 % сільськогосподарських угідь. Результатом занадто інтенсивного використання сільськогосподарських земель є зменшення родючості ґрунтів у зв'язку з їх переущільненням, втратою грудкувато-зернистої структури, надмірною водопроникністю та аераційною здатністю [1].

Значної екологічної шкоди земельним ресурсам України також завдають процеси забруднення ґрунтів промисловими викидами різних видів (важкі метали, кислотні дощі тощо) та надмірним використанням засобів хімізації в аграрному секторі. Крім того, ситуація із забрудненням ґрунтів значно ускладнилася після аварії на Чорнобильській АЕС, в результаті якої радіонуклідами забруднено 3,1 млн га ріллі 74 районів 11 областей України. В результаті цієї техногенної катастрофи, загальна площа сільськогосподарських угідь, забруднених радіонуклідами, 6,7 млн га Житомирської, Київської, Рівненської, Волинської, Чернігівської, Вінницької, Черкаської та Тернопільської областей [2].

Крім того, внаслідок негативного впливу людини на земельні ресурси, змінилося екологічно допустиме співвідношення між площами ріллі, природних угідь, лісових і водних ресурсів. Це негативно вплинуло на стійкість агроландшафту та посилюються ерозійні процеси. Так, площа

еродованої ріллі в Україні за останні 25 років збільшилася на 33%, при цьому вміст гумусу в ґрунтовому покриві зменшився з 3,5 до 3,2 % [2].

Порівняльний аналіз ефективності використання земельно-ресурсного потенціалу в Україні та країнах із подібними, а то й гіршими ґрунтами, свідчить, що навіть у 1990 р., коли в Україні зібрали рекордний урожай (понад 50 млн т зернових), ефективність сільськогосподарського виробництва залишалася порівняно низькою. Зокрема, в цей період у Фінляндії, ґрунтовий покрив якої за своїми якісними характеристиками є значно гіршими, урожайність зернових була більшою, ніж у нашій країні [2].

Крім того, на ґрунтовий покрив негативно впливають окремі способи видобування корисних копалин. Зокрема, повсюдне в Україні застосування відкритого способу видобування корисних копалин спричинює процеси поступового знищення ґрунтового покриву на значних площах.

Також, варто зазначити, що вже тривалий час зростають обсяги забруднень отрутохімікатами вітчизняних підземних вод. Зокрема, через системи свердловин Міненерго, Мінжитлокомунгоспу та Мінводгоспу України у 85 пунктах проб підземних вод в 21 області України були виявлені різні види пестицидного забруднення (ДДТ, гептахлор, симазин, гексахлоран на глибинах від 0,4-120 м до 700 м) [3].

Результати досліджень демонструють, що близько 50 % додаткового врожаю забезпечують саме мінеральні добрива. Однак не варто забувати, що використання мінеральних добрив досить часто зумовлює також забруднення навколишнього середовища, зумовлене необґрунтованим використанням добрив та відхиленням від нормативів їх внесення. Перевищення рекомендованих норм внесення добрив, недотримання технологій їх внесення призводять до проникнення нітратів та інших шкідливих речовин у ґрунтові води та підвищення їх вмісту в колодязній воді, що зумовлює шкоду для здоров'я людей та домашніх тварин.

Крім того, значної шкоди навколишньому середовищу завдається завдяки концентрації сміття на сміттєзвалищах біля міст та інших населених пунктів [4].

Саме тому розвиток економіки умовах системної екологічної кризи об'єктивно вимагає всебічної екологізації як аграрного бізнесу так і аграрної освіти. Зокрема, в сучасних умовах зростає роль підготовки фахівців-магістрів в сфері лісового, садово-паркового господарства, в галузі геодезії і землеустрою, приділивши, при цьому, значну увагу екологічному компоненту їх освітніх програм.

Список використаних джерел

1. Боклаг В. А. Оптимізація структури земельного фонду в системі державного управління земельними ресурсами України. Держава та регіони. Сер. : Державне управління, 2013. № 2 (42). С. 43-47
2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2000 році. К.: Мінекономресурсів , 2001. 129 с..

3. Васюта О. А. Екологічна політика України на зламі тисячоліть. Київ: КиМУ, 2003. 306 с.

4. Микитюк О.М., Грицайчук В.В., Злотін О.З., Маркіна Т.Ю. Основи екології: Навчальний посібник. 2-е вид., стереотипне. Харків: «ОВС», 2004. 144 с.

РЕСУРСНЕ ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

БОРОВИК П.М., кандидат економічних наук, доцент,

РАЙЧУК А.С., студент,

Уманський національний університет садівництва

Обмежена кількість як природних ресурсів загалом так і окремих їх видів а також нераціональне або часто хижацьке використання природних багатств спричинили сучасні енергетичну та продовольчу кризи. З цієї причини в більшості країн світу екологічним проблемам та питанням державного фінансового регулювання процесів раціонального природокористування приділяється значна увага. Слід зазначити, що розвинуті країни досягли значних успіхів в регулюванні процесів раціонального природокористування та фінансовому стимулюванні належного використання природних ресурсів.

В той же час, брудне узбіччя, засмічені ліси та водойми, відсутність сівозмін та недотримання інших технологій вирощування сільськогосподарських культур, неефективні технології видобутку окремих природних ресурсів, неналежний контроль за викидами та скидами забруднюючих речовин у водні ресурси і підземні горизонти свідчать про необхідність реформування механізму державного регулювання процесів вітчизняного природокористування, невід'ємними складовими якого є природно-ресурсне оподаткування, штрафи за нераціональне використання природних ресурсів та бюджетне фінансування процесів відтворення вітчизняного природно-ресурсного потенціалу.

Варто зазначити, що держава шляхом використання податкових важелів та інструментів намагається вплинути на процеси вітчизняного ресурсокористування та стимулювати належне використання, охорону та відтворення природних багатств. Зокрема, донедавна система вітчизняних ресурсних податків та податкових платежів включала податок за землю, податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, збори за спеціальне використання природних ресурсів (лісовий дохід, плату за воду, плату за видобуток корисних копалин, збір на геологорозвідувальні роботи), збір за забруднення навколишнього природного середовища, рентні платежі [2].

Поряд з цим, завдяки низьким ставкам перелічених податкових форм, перелічені ресурсні платежі, що функціонували в Україні до 2011 року, не виконували ні свої фіскальні завдання ні регулюючі функції. Причиною цього, насамперед було те, що з одного боку низькі ставки платежів за використання ресурсів не дозволяли державі забезпечити стабільне фінансування заходів з охорони, поліпшення та відтворення природних ресурсів, а з іншого не дозволяли суттєво вплинути на використання природних багатств. Крім того, варто відзначити, що в цей період оподатковувалось використання далеко не всіх видів ресурсів.

З 2011 року з прийняттям Податкового кодексу України ресурсне оподаткування зазнало суттєвих змін. З цього періоду до складу ресурсних податкових платежів відносять екологічний податок, земельний податок, податок на нерухомість, рентні платежі, плату за користування надрами, збір за користування радіочастотним ресурсом України, збір за спеціальне використання води, збір за спеціальне використання лісових ресурсів [1].

Варто також зазначити що ставки окремих видів ресурсних платежів чи податків, що їх замінили, суттєво зросли порівняно з попереднім періодом (мова йде, насамперед, про екологічний податок).

В той же час проблеми недотримання в Україні вимог законодавства про охорону природи, монополізації окремих видів природних ресурсів а також недотримання технологій споживання та використання природних багатств з метою отримання більших прибутків на протязі обмеженого періоду продовжують залишатись невирішеними до цього часу [3]. Крім того, в Україні до цього часу не оподатковується використання всіх видів природних ресурсів (мова, насамперед, йде про оподаткування використання повітряних ресурсів з метою здійснення аероперевезень).

З цих причин, систему ресурсного оподаткування в Україні необхідно суттєво вдосконалювати. На наше переконання, шляхами вдосконалення вітчизняного ресурсного оподаткування та державного фінансового регулювання процесів використання природних ресурсів повинні бути запровадження податків на використання всіх без виключення природних ресурсів, в тому числі і на аероперевезення, запровадження платежів за монополізацію окремих видів природних ресурсів, запровадження штрафів за нецільове, неефективне використання природних ресурсів всіх видів та за використання їх з недотриманням відповідних технологій, забезпечення строго цільового використання мобілізованих сум ресурсних платежів на фінансування їх збереження, відтворення та забезпечення ефективного і раціонального використання.

Перелічені заходи значно підвищать регулюючі властивості вітчизняного ресурсного оподаткування, суттєво обмежать можливість нераціонального та хижацького використання природних багатств а також забезпечать цільовий характер використання ресурсних податкових платежів, що позитивно вплине на екологічну ситуацію в Україні.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 01.05.2022).
2. Про систему оподаткування : Закон України № 77/97-ВР від 18.02.2001 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77-97>. (дата звернення: 01.05.2022).
3. Тулуш Л.Д., Боровик П.Н. Ресурсное налогообложение: проблемы и перспективы развития. Научно-инновационная деятельность в агропромышленном комплексе : сборник научных статей 5-й Международной научно-практической конференции. Ч. 1. – Минск : БГАТУ, 2011. С. 229-231.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ СОРТИМЕНТ ТРОЯНД ГРУПИ ФЛОРІБУНДА ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ДЕКОРАТИВНОМУ САДІВНИЦТВІ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

БРОВДІ А.А., аспірантка

ПОЛІЩУК В.В., науковий керівник, доктор сільськогосподарських наук,
професор

Уманський національний університет садівництва

У ландшафтному дизайні трояндам, як правило, віддають головний акцент у будь-якій композиції. Однак, для створення вдалого об'єкту озеленення, слід враховувати особливості росту та розвитку сортів троянд та ретельно підбирати рослини з урахуванням їх декоративних особливостей.

У межах однієї садової групи більшість сортів схожі за переважною більшістю декоративних ознак. Оригінальність сорту визначається характерними відмінностями його забарвлення, яке відіграє визначальну роль серед багаточисельних ознак, які встановлюють декоративну цінність відповідного сорту троянд. Квітки троянди групи флорібунда мають широкий діапазон варіацій кольорів та відтінків. Існують однотонні сорти, у яких домінують червоне і рожеве та рідше біле і жовте забарвлення, а також двоколірні або пістряві сорти. Серед троянд групи флорібунда існує невелика, так звана група «блакитних» троянд, які мають лавандове або фіолетове з блакитно-сірим відтінком забарвлення.

У результаті наших досліджень встановлено, що сорти троянд групи флорібунда істотно відрізняються за морфо-біологічними та декоративними особливостями квітки. Так, у сорту *Romponella* квітки округлі, насиченого рожевого кольору, діаметром 5,5 см, густомахрові з кількістю пелюсток до 68

шт. Пелюстки обернено-серцеподібної форми з помірним завертанням країв. Квітки мають слабо виражений аромат.

Сорт *Lovely Green* має зелені густомахрові округлі квітки, діаметром 5,9 см. Квітки повністю майже не розкриваються, утворюючи щільні бутони. Пелюстки округлі, довжиною 2,8 см.

Carmagnola має великі, діаметром 7,6 см, напівмахрові (до 11 пелюсток) квітки. Пелюстки хвилясті, двоколірні з світлою кремовою основою та рожевими краями, довжиною 4,2 см.

Квітки сорту *Arthur Bell* жовті, з середнім діаметром 4,8 см, махрові, з кількістю пелюсток до 45 шт. Для сорту характерне послідовне розгортання пелюсток. Мають насичений аромат.

Lilli Marleen має чашоподібні квітки червоного кольору, діаметром 7,3 см. Квітки махрові, середня кількість пелюсток яких становить 26 шт. Пелюстки округлої форми, довжиною 3,5 см.

Сорт *Westpoint* вирізняється рідкісним яскраво оранжевим забарвленням квіток, діаметр яких у середньому становить 6,7 см. Мають дуже сильний аромат. Пелюстки округлі, сильно хвилясті, їх довжина становить 3,7 см. Пляма основи пелюстки оранжево-жовтого кольору, довжиною 5,5 мм. З часом колір квітки змінюється на рожевий, тому у суцвітті одночасно можна спостерігати квітки різного відтінку та забарвлення.

Квітки сорту *Minerva* темно-фіолетового кольору, діаметром до 8,6 см, махрові, з середньою кількістю пелюсток – 29 шт. Мають насичений аромат. Пелюстки помірно хвилясті, обернено-серцеподібні, довжиною 3,8 см.

У сорту *Novalis* квітки світло-фіолетового кольору, великі, діаметром до 9,7 см, густомахрові (середня кількість пелюсток – 44 шт.) з помірним ароматом. Особливістю сорту є завертання країв округлих пелюсток квітки.

Сорт *Goldelse* має густомахрові квітки чашоподібної форми, діаметром 6,2 см. Має оригінальне забарвлення. Пелюстки мідно-оранжеві з внутрішньої сторони та рожеві із зовнішньої. На сонці майже не вигорають.

Квітки сорту *Rotkarpchen* густомахрові, з кількістю пелюсток до 130 штук та діаметром до 8,4 см. Мають помірний аромат. Червоні пелюстки сорту округлої форми, довжиною 3,4 см, з світло-жовтою плямою на основі.

У сорту *Friesia* квітки жовтого кольору, великі, діаметром до 9,4 см, махрові (середня кількість пелюсток 34 шт.), ароматні. Сорт має великі ледь хвилясті пелюстки жовтого кольору, довжиною 4,4 см обернено-серцеподібної форми. Насичено-жовтий колір злегка тьмяніє при повному розкритті квітки, однак має високу стійкість до вигорання.

Сорт *Lavaglut* має махрові, помірно ароматні червоні квітки, діаметром до 6,5 см та з середньою кількістю пелюсток 29 шт. Має ледь вловимий аромат.

Квітки сорту *Iceberg* махрові, білого кольору, діаметром до 8,5 см. Середня кількість пелюсток – 29 шт. Пелюстки округлі, слабо хвилясті, довжиною 4,1 см. Сорт має ледь вловимий ніжний аромат.

Сорт Santa Monika має рожево-фіолетові квітки, діаметром до 6,1 см, з середньою кількістю пелюсток 19 шт. Пелюстки хвилясті, слабо зубчасті. Довжина пелюсток – 2,8 см.

Квітки сорту Henri Matisse яскраві, рожевого кольору зі червонуватими штрихами, діаметром до 10,5 см, густомахрові, з середньою кількістю пелюсток 49 шт. Для сорту характерне послідовне розгортання пелюсток.

У сорту Bella Rosa рожеві дрібні квітки округлої форми, діаметром від 3,5 см до 6,1 см, густомахрові (до 65 пелюсток). Пелюстки помірно хвилясті яйцеподібної форми.

Сорт Cream Abundance має густомахрові квітки кремового кольору, діаметром до 8,4 см. Кількість пелюсток може досягати 98 штук. Кулясті бутони розкриваються в округлі квітки чашоподібної форми з насиченою жовтуватою серединою та блідими кремовими краями. Розмір пелюсток – 3,7 см.

Квітки сорту Hans Gonewein світло-рожевого кольору, округлі, діаметром до 7,4 см, густомахрові, з середньою кількістю пелюсток 42 шт. Пелюстки обернено-серцеподібні, довжиною 3,7 см. Сорт має помірний аромат.

Сорт Let's Celebrate має оригінальне фіолетове забарвлення з світлими штрихами на внутрішній стороні пелюстки та рівномірне світло-рожеве забарвлення зовнішньої сторони. Пелюстки обернено-серцеподібні, довжиною 3,6 см.

Квітки сорту Gebruder Grimm оранжеві, діаметром до 9,9 см, махрові, з середньою кількістю пелюсток 38 шт. Пелюстки хвилясті, слабо зубчасті, довжиною 3,7 см.

Серед досліджуваних нами сортів троянд групи флорібунда шість мають найбільш поширене у світовій колекції червоне або рожеве забарвлення. З поміж них можна відзначити сорт Rotkappchen з темно-червоними густомахровими квітками та сорт Pomponella, насичено-рожеві кулясті квітки якого зберігають колір упродовж усього цвітіння. Значну увагу привертають сорти з рідкісним оранжевим (Westpoint, Goldelse та Gebruder Grimm) і фіолетовим (Minerva, Novalis та Santa Monika) забарвленням. Оригінальним забарвленням вирізняються двоколірні та пістряві сорти. Яскравим представником є сорт Let's Celebrate, який має насичене фіолетове забарвлення з світлими штрихами. Серед сортів створеної нами колекції троянд по два сорти білого (Iceberg та Cream Abundance) і жовтого (Arthur Bell та Friesia) кольору. Один сорт колекції (Lovely Green) має зелене забарвлення. Квіти деяких сортів змінюють своє забарвлення упродовж цвітіння, не втрачаючи при цьому своєї декоративності. Так, сорт Westpoint та Gebruder Grimm змінювали забарвлення від оранжевого до рожевого, а сорт Arthur Bell від яскраво-жовтого до світло-жовтого. Як правило квіти різного кольору можна було спостерігати одночасно в одному суцвітті, що надавало кущам додаткової оригінальності.

Широка різноманітність декоративних особливостей квітки досліджуваних сортів троянд групи флорібунда значною мірою впливає на специфіку їх використання у декоративному садівництві та надає можливість створення яскравих та оригінальних композицій у результаті гармонійного поєднання сортів однієї садової групи.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИДІВ РОДУ *MAGNOLIA* L У ДЕКОРАТИВНОМУ САДІВНИЦТВІ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

ВЕЛИЧКО Ю.А., канд. с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Магнолії з'явилися близько 20 млн. років тому. Види роду *Magnolia* — рідкісні екзотичні рослини з оригінальною формою крони і листків, великими ефектними і запашними квітками. Представники роду *Magnolia* були і є цінним об'єктом для інтродукції, насамперед як декоративні рослини, хоча їм властивий і комплекс корисних ознак, який визначає їх використання як лікарських, ефіро- та фітонцидних рослин.

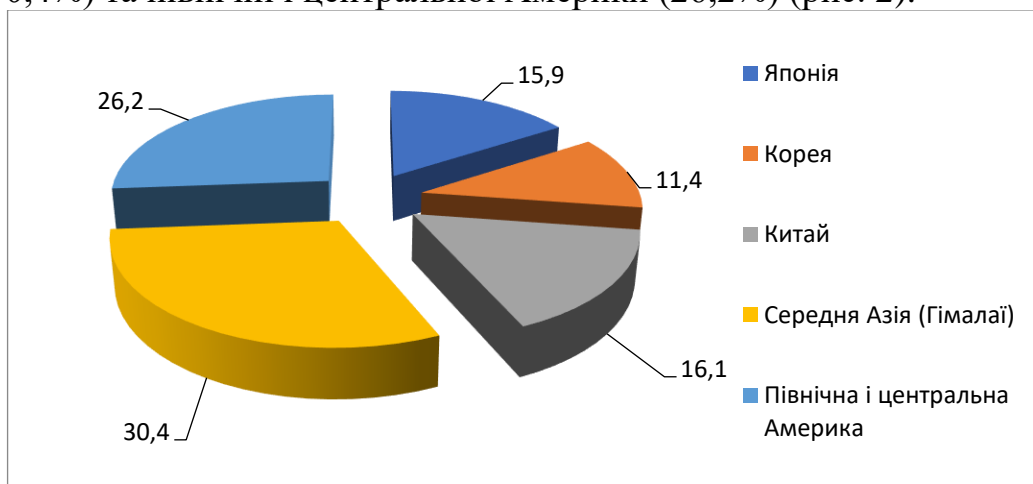
У Києві інтродукція листопадних магнолій проводилася з 1905 року. Роботи з інтродукції магнолій в Національному дендрологічному парку «Софіївка» проводяться з минулого сторіччя. На даний час там зростає понад 100 видів і сортів *Magnolia*. Формування моносаду видів і сортів *Magnolia* та збагачення колекції інтродуцентів роду *Magnolia* НДП «Софіївка» НАН України та її розміщення у паркових експозиціях здійснювали враховуючи методичні підходи до створення таких у Національному Ботанічному саду ім. М.М. Гришка і Ботанічному саду ім. акад. О. В. Фоміна ННЦ «Інститут біології» Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. На сьогодні це провідні центри інтродукції роду *Magnolia* в Україні.

За даними НДП «Софіївка» в урочищі Грекова балка та балці Звіринець висаджено 70 саджанців *M. denudata*, *M. kobus*, *M. liliiflora*, *M. x loebneri*, *M. obovata*, *M. x soulangeana*, *M. x kewensis* Pearce., *M. officinalis*, *M. tripetala*. Садивний матеріал магнолій вирощено в дендропарку «Софіївка» і передано з БС ім. акад. О. В. Фоміна та НБС ім. М. М. Гришка (рис. 1).

Рис. 1 Колекція представників роду *Magnolia* в національному дендрологічному парку «Софіївка»

Розподіл колекції видів роду за походженням показав, що найбільший відсоток представників колекції походить родом гірських районів середньої Азії (30,4%) та північні і центральної Америки (26,2%) (рис. 2).

Рис. 2 Розподіл магнолій за походженням

Магнолії своїми морфологічними ознаками відрізняються від деревних аборигенних видів Лісостепу України. Жодна із деревних порід Лісостепу не має таких великих квіток, як у магнолії. Види магнолій характеризуються раннім (з кінця квітня до початку травня) і тривалим цвітінням, яскравістю щорічного закладання квіткових бруньок, яка з роками наростає.

Проведеними дослідженнями встановлено, що в умовах інтродукції магнолії з життєвою формою дерева мають значно меншу висоту крони, ніж у природному регіоні або приймають форму куща (рис. 2).

Рис. 2. Розподіл колекції магнолій дендрологічного парку «Софіївка» за життєвою формою

Багатьма авторами відмічається краса і вишуканість квітів магнолій, споглядання яких має значний емоційний вплив на людину, тому використання їх у декоративному садівництві Правобережного лісостепу України має важливе значення. В описах квітів магнолій зустрічається поетична метафора — вони ніби сповнені внутрішнього світла. Оцвітина великої, до 20 см, чашоподібної квітки окремих сортів *M. x soulangeana* чи *M. liliiflora* має зовнішнє забарвлення пелюсток яскраво насиченого кольору (від рожевого до темно пурпурового), а всередині чисто-білого або слабо насиченого кольору, то вище зазначений поетичний зворот описує реальний візуальний ефект від сприйняття квітів магнолій. Зустрічаються магнолії з квітками білого, кремового, сметанного кольору та всіх відтінків від блідо-рожевого до темно-пурпурного. Квіти більшості видів магнолій мають сильний і пряний аромат. У частини видів цвітіння відбувається до появи листків, коли яскраві та великі квіти особливо помітні.

Ефектно виглядають магнолії в період плодоношення, коли з шишкоподібних суплідь, які досягають 20 см завдовжки і мають насичено-червоний колір, звисають на тонких нитках насінини в м'ясистій помаранчевій, червоній або рожевій насінневі оболонці — саркотесті. Видовжена форма плоду (збірної листівки) за схожість дала підставу для народної назви північноамериканських магнолій — «огіркове дерево».

Особливо незвичний як для Лісостепу України вигляд мають *M. obovata*, *M. tripetala*, *M. officinalis*, які представлено у колекції НДП «Софіївка». Рослини за рахунок листків, великих чашоподібних квіток, плодів мають незвичний, абсолютно екзотичний для умов Лісостепу України вигляд тропічної рослини.

Навіть взимку магнолії декоративні за рахунок великих опушених квіткових бруньок, схожих на «котики» верби, що рясно вкривають гілки рослин.

Отже, наявна наразі у дендропарку колекція видів, сортів і гібридів

магнолій дає можливість створити різноманітні ландшафтні композиції, поєднуючи рослини з врахуванням їх ярусності, габітусу крони та зважаючи на строки квітіння, колір і форму квітів.

ПЕРЕВАГИ ВЕГЕТАТИВНОГО СПОСОБУ РОЗМНОЖЕННЯ ІНТРОДУКОВАНИХ СОРТІВ ТЮЛЬПАНІВ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

КАЛЮЖНА Л. В., аспірантка

Уманський національний університет садівництва

Тюльпани-це чудові квіти, які мають різноманітну форму, забарвлення і розміри, але кожен сорт має свої особливості.

Вирощуючи тюльпани на дослідній ділянці кафедри садово-паркового господарства Уманського НУС впродовж трьох років (з 2019 по 2021 рік) для виявлення, вивчення та узагальнення господарсько-біологічних показників вирощування інтродукованих сортів тюльпанів (*TULIPA (L.)*) з метою подальшого використання їх в озелененні, ми маємо певний досвід щодо досліджень вегетативного розмноження тюльпанів.

На нашій ділянці маємо тюльпани, які включають в себе зразки сортів, що належать до всіх 4 груп та всіх 15 класів (згідно сучасної Єдиної система класифікації та даних Міжнародного реєстру назв тюльпанів, прийнятого в Нідерландах в 1981 р.) [1].

Всього в нашій колекції налічується біля 500 генотипів, що включають 50 сортів тюльпанів.

Кожну весну ми спостерігаємо рясне цвітіння тюльпанів. Після того як розстане сніг, відростає листя, а через 25-30 днів починається цвітіння, яке триває близько 14 днів.

Кожен день розквітають нові сорти. А так як погода в квітні та травні впродовж трьох досліджуваних років не була жаркою, то вони відцвітали не дуже швидко.

У досліджуваних генотипів існує 2 способи розмноження: генеративне (насіньве) та вегетативне (ділення цибулин). Насіньве розмноження застосовують для виведення нових сортів, при цьому цвітіння починається аж через 7-8 років. І результат не завжди відповідає очікуванням. Розмноження насінням зазвичай використовують селекціонери для виведення нових сортів.

При вегетативному способі розмноження генотипів не так важливі погодні умови, активність комах, як при насіньвемому розмноженні. Спосіб вегетативного розмноження тюльпанів є традиційним і найбільш надійним. Вегетативний спосіб розмноження не тільки швидший (у порівнянні з насіньвим розмноженням), але і зберігає для потомства всі ознаки материнської квітки. В кінці річного періоду вегетації материнська цибулина

оточена дрібними дочірніми цибулинами (дітками). Одна з діток більш велика і називається замісною. На другий рік материнська цибулина відмирає [2].

Отже, процес проходить в два етапи. Перший етап характеризується розвитком цибулини в складі материнської рослини. Другий етап-це самостійне зростання і цвітіння цибулин. З однієї можна отримати кілька діток. Відношення числа викопаних діток до числа гнізд тюльпанів називається коефіцієнтом розмноження. Це число залежить від декількох факторів, основний з них-видова приналежність. Дикі тюльпани в більшості своїй розмножуються насінням, так як у них дуже низький коефіцієнт розмноження цибулинами [2].

Розмноження цибулинами тюльпанів буде вдалим при правильній підготовці і зберіганні їх. Приблизно в липні необхідно відокремити дочірню цибулинку від материнської. Після цього її потрібно очистити і просушити на свіжому повітрі. Потім цибулину відправляють на зберігання. При температурі близько 20°C вона повинна зберігатися приблизно місяць, після чого потрібно перенести її в місце, де температура нижча (близько 12°C) [2].

Якщо «діток» не розсадити, то в наступному сезоні їм не вистачить місця для повноцінного розвитку. Цибулини закопують в землю на глибину до 12-15 см. Якщо не дотриматися цих умов, то цибулини обміліють і знизиться коефіцієнт розмноження. Вони швидко укорінюються. Попередньо потрібно оглянути цибулини, вони повинні бути чистими і твердими. Якщо на них помітні цятки, такі цибулини викидають [3].

З однієї материнської цибулини можна отримати до 5 діток. Точна кількість залежить від сорту. Також потрібно врахувати, що гніздо з дітками при тривалому знаходженні в ґрунті може просто розсипатися, і це не дасть можливості зібрати всіх «діток». Закінчення вегетативного періоду рослини відбувається тоді, коли засихає його надземна частина. Відмінна особливість такого методу полягає в здатності «дітей» в процесі формування поживні речовини отримувати з материнських лусочок [3].

Наші дослідження щодо вегетативного розмноження тюльпанів базується на сортах трьох класів: 12-тюльпани Кауфмана, 13-тюльпани Фостера, 14-тюльпани Грейга. Тюльпани Кауфмана представлені в нашій колекції сортами *Shakespeare*, *Fashion*, *Johann Strauss*, Фостера-*Orange Emperor*, *Purissima*, *Passion*, Грейга-*Wonder Club*, *Oriental Beauty*, *Tarafa*.

Коефіцієнт розмноження досліджуваних сортів по класах

№	Сорт	Клас	Коефіцієнт розмноження			Середнє значення
			2019 р.	2020 р.	2021 р.	
1	Shakespeare	12	2,3	2,5	2,4	2,4
2	Fashion	12	2,3	1,7	2,3	2,1
3	Johann Strauss	12	2,8	2,2	1,9	2,3
4	Orange Emperor	13	2,9	3,1	2,7	2,9
5	Purissima	13	3,8	3,2	3,8	3,6
6	Passion	13	3,7	3,5	3,6	3,5
7	Wonder Club	14	4,0	3,8	3,9	3,9
8	Oriental Beauty	14	3,1	3,7	3,4	3,4
9	Tarafa.	14	3,3	3,6	3,0	3,3

У таблиці 1 показано, що сорти тюльпанів Кауфмана мали найменший коефіцієнт вегетативного розмноження – від 2.1 до 2.4. Сорти тюльпанів Грейга і Фостера мали значно вищий коефіцієнт розмноження, що становив 2.1-3.9. Найбільші значення виявилися в нашій колекції такі сорти: *Wonder Club* з коефіцієнтом розмноження 3,9, *Purissima*-3,6, *Passion*-3,5.

Отже, виявлено, що за умов вегетативного розмноження досліджуваних сортів, на одну посаджену материнську цибулину на другий рік утворюється від 2,1 до 3,9 цибулини залежно від сорту при середньому значенні.

Список використаних джерел

1. Международная классификация тюльпанов [Электронный ресурс] Википедия. Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>.
2. Удод К.В Агротехніка вирощування тюльпанів. Дипломна робота ОКР Бакалавр Агротехніка вирощування тюльпанів в фермерському господарстві «Карма Wervershoof» (Нідерланди), Суми, 2014.52 с.
3. Хорст А. Тюльпаны/ А. Хорст. – М.Лабиринт Пресс, 2013.32 с.

УСПІШНІСТЬ ПРИРОДНОГО ПОНОВЛЕННЯ СОСНЯКІВ НА ЗРУБАХ І ПІД НАМЕТОМ СТИГЛИХ НАСАДЖЕНЬ ДП «ДОБРЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

КІМЕЙЧУК І.В., асистент

МАРТИНЮК Т.В., студент бакалаврату

Білоцерківський національний аграрний університет

КАЙДИК О.Ю., кандидат с.-г. наук

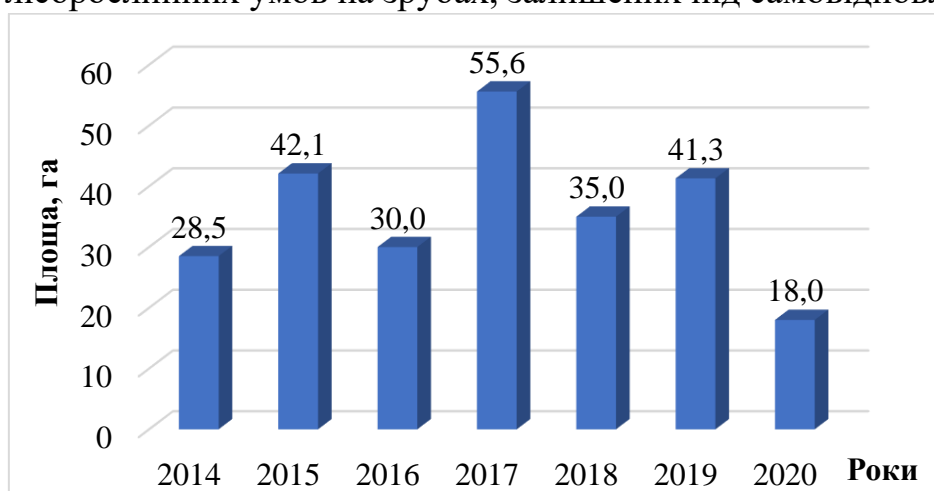
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Раціональне використання і відтворення природних ресурсів є однією з найактуальніших проблем людства. Сучасна орієнтація лісового господарства на сталий розвиток зумовлює збільшення обсягів відтворення лісів на засадах екологічно орієнтованого лісівництва з використанням природного поновлення лісу. Адже молоде покоління генетично краще і екологічно стійке у конкретних лісорослинних умовах, забезпечує збереження біологічного різноманіття, скорочує термін лісовирощування та вимагає менших зусиль і витрат коштів на створення насадження [2].

Для визначення успішності природного поновлення на зрубках і під наметом насаджень ДП «Добрянське лісове господарство» було опрацьовано матеріали останнього лісовпорядкування, Книгу лісових культур, звітні матеріали підприємства, а також закладено тимчасові пробні площі.

Облік природного поновлення на тимчасових пробних площах здійснювали методом облікових площадок розміром 4 м² на ділянках з рівномірним природним поновленням та 20 м² – на площі з нерівномірним поновленням.

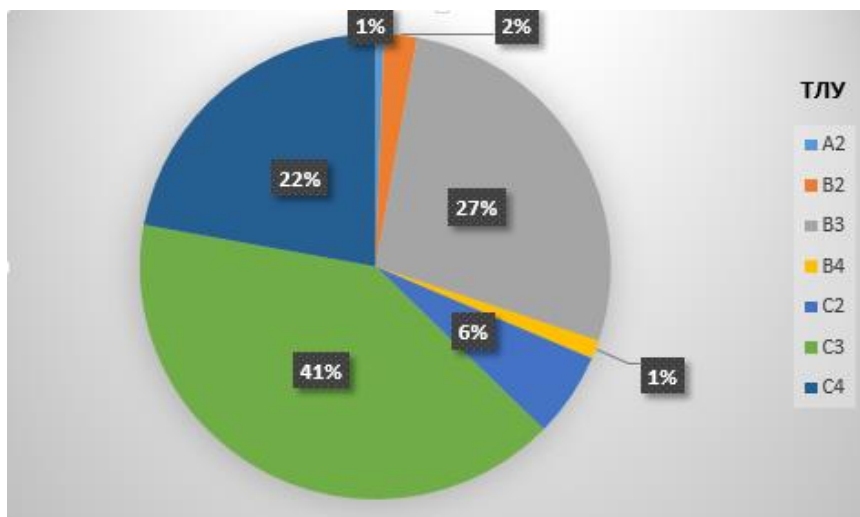
Обсяги і динаміку зміни площ природного поновлення у лісогосподарському підприємстві за період 2014–2020 рр. наведено на рис. 1, за даними якого чітко видно почергове збільшення і зменшення площі таких ділянок, що залежить, значною мірою, від кліматичних факторів, врожайних років і типу лісорослинних умов на зрубках, залишених під самовідновлення.

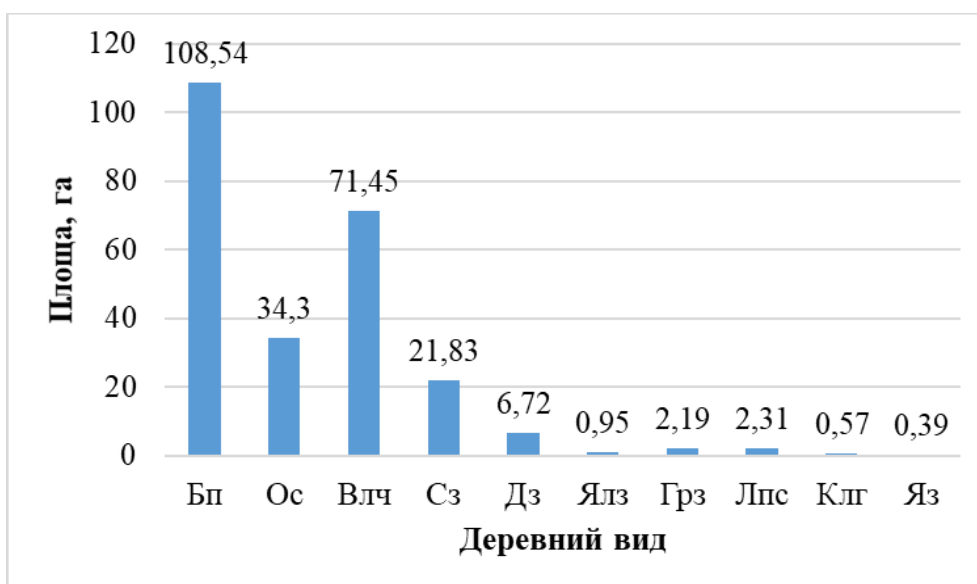
Рис. 1. Динаміка зміни площі природного поновлення у ДП «Добрянське ЛГ» за 2014–2020 рр.

За останні 7 років у ДП «Добрянське лісове господарство» виявлено 250,5 га ділянок із задовільним життєздатним природним поновленням. Найбільша площа природно відновлених ділянок зафіксована у 2017 році (55,6 га), а найменша – у 2020 році (18,0 га).

У контексті еколого-лісівничої оцінки відновлення лісу природнім шляхом важливе значення належить екосистемним особливостям заліснюваних ділянок [1], зокрема їх розподілу за типом лісорослинних умов (рис. 2) і видовим складом природного поновлення (рис. 3).

Рис. 2. Розподіл площі ділянок із природнім поновленням за типом лісорослинних умов

Рис. 3. Розподіл площі ділянок із природнім поновленням за асортиментом видів деревних рослин

З даних рис. 2 видно, що найбільше природного поновлення (90 %) з'являється на родючіших і вологіших ділянках (С₃, В₃ і С₄). Найчастіше

природньо відновлюється береза повисла та вільха чорна, а найменші площі – з поновленням ясена звичайного та ялини звичайної (див. рис. 3).

Для оцінки успішності появи самосіву сосни звичайної у свіжих суборах, які переважають на підприємстві, було закладено по 3 пробні площі (табл. 1 і 2) на зрубках, підготовлених до створення лісових культур нарізанням борозен, і в стиглих соснових деревостанах.

Таблиця 1

Успішність природного поновлення сосни на зрубках

№ ТПП	Склад попереднього деревостану	К-сть сходів сосни, тис. шт.·га ⁻¹	Оцінка успішності природного поновлення за Горшеніним
1	10Сз	31,3	задовільне
2	8Сз2Бп	26,8	задовільне
3	7Сз3Бп	35,5	задовільне

Таблиця 2

Успішність природного поновлення сосни під наметом стиглого лісу

№ ТПП	Повнота насадження	Кількість сходів і підросту сосни, тис. шт.·га ⁻¹					
		всього	за віком, років				
			1–3	4–6	7–9	10–12	>13
4	0,7	7,9	0,4	1,1	2,5	3,1	0,8
5	0,7	6,6	0,3	0,8	2,4	2,0	1,1
6	0,7	5,5	0,2	0,7	2,2	2,4	–

Згідно з даними табл. 1 і 2 можна сказати, що значно більша кількість природного поновлення сосни утворюється на зрубках із нарізаними борознами. Під час дослідження природного поновлення на цих ділянках було встановлено, що найбільше самосіву з'являлося біля самої стіни соснового материнського деревостану, а також більшість самосіву утворилося на гребнях борозен, що дає змогу припустити, що природне поновлення сосни звичайної в умовах свіжого субору швидко і дружно проростає на цих мікропідвищеннях завдяки двом шарам гумусу, який є набагато родючішим порівняно з піском, що знаходиться в дні борозни.

Таким чином можна зробити висновок, що витрата коштів на створення лісових культур на цих зрубках була не ефективна, оскільки достатньо було провести заходи сприяння природному поновленню і тим самим заощадити кошти та створити біологічно стійкі природні соснові деревостани.

Список використаних джерел

1. Маурер В. М., Кайдик О. Ю. Екоадаптаційне відтворення лісів : навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. Київ, 2016. 280 с.

2. Маурер В. М., Кімейчук І. В. Динаміка чисельності та стан природного поновлення сосни звичайної на зрубках в умовах свіжої судіброви Київського Полісся. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. Київ, 2020. Т. 11. № 1. С. 45–54.

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ НА ОБ'ЄКТИ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПАМ'ЯТКИ САДОВО- ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА В МІСТІ УМАНЬ

КОШЕЛЮК А.І., студентка 11м-сп групи
ПУШКА І.М., доцент кафедри садово-паркового господарства
Уманський національний університет садівництва

На наш час ті сади і парки, що збереглися, вимагають найбільш дбайливого відношення при їх використанні, відновленні та адаптації в сучасних умовах. Одним з найважливіших аспектів розвитку великих міст є сталий розвиток існуючих рекреаційних об'єктів, основу яких складають парки. Наявність насаджень підвищує оцінку естетичних якостей навколишнього середовища і здоров'я людини. Зелені насадження, покращуючи оточення та створюють найкращі умови для життя людини, облагороджують ландшафт та території спеціалізованих установ. Вони покращують мікроклімат довкілля, очищуючи повітря від пилу та шкідливих випарів, сприяють створенню більш здорових умов для життя, роботи та відпочинку людей.

На даний момент ставляться відповідні вимоги до створення і побудови зовнішнього вигляду парків. Відповідно складається підхід і до вибору рослин для озеленення запроектованої території. Для оформлення зони відпочинку, ігрових площадок, декорування будівель зараз використовують самі різноманітні поєднання декоративних дерев, кущів, трав і квіткових рослин.

Об'єкт досліджень, пам'ятка садово-паркового мистецтва, який знаходиться на вулиці Київській, поряд школою І-ІІІ ступенів №5 імені В.І. Чуйкова на вулиці Київській, 19 в м. Умань.

Інвентаризація об'єктів зелених насаджень проводиться в натурі з використанням наявних планів, геодезичних матеріалів, креслень, проектів, графічних матеріалів обліку споруд дорожньо-мостового господарства тощо. Зелені насадження на території невпорядковані (дерева листяних порід, кущі визначено як самосів). Серед них: береза повисла (*Betula pendula*), бузина чорна (*Sambucus nigra*), бук європейський (*Fagus sylvatica*), верба вавилонська (*Salix babylonica*), граб звичайний (*Carpinus betulus*), дуб черешчастий (*Quercus robur*), клен се ребристый (*Acer saccharinum*), клен ясенелистий (*Acer negundo*), клен гостролистий (*Acer platanoides*), липа американська (*Tilia americana*), липа крупнолиста (*Tilia platyphyllos*), липа серцелиста (*Tilia*

cordata), ліщина звичайна (*Corylus avellana*), осика звичайна (*Populus tremula*), тополя дельтовидна (*Populus deltoides*), тополя чорна (*Populus nigra*), ялина звичайна (*Picea abies*).

Дерева дуже ослаблені, стовбури мають викривлення, крони слабозвинені, є сухі та всихаючі гілки, приріст однорічних пагонів незначний, технічно пошкоджені стовбури, але з ознаками уповільненого росту, з нерівномірно розвинутою кроною, на гілках мало листя, є незначні механічні пошкодження і невеликі дупла; дерева в незадовільному стані. Пошкоджені дерева мають бути замінені на здорові дерева, нормально розвинені з густим листям.

Газон на території парку знаходиться в незадовільному стані. Травостій рідкий, неоднорідний, різнобарвний, переважно жовтого відтінку, багато широколистих бур'янів, моху та витоптаних місць.

Через тривале рекреаційне перенавантаження, так як проєктована територія знаходиться біля дендрологічного парку "Софіївка", створенням "другорядних" стежок відвідувачами, більшість раритетних рослин разом із рослинним покривом взагалі зникли або деградували. Саме тому розпочато роботи щодо відновлення рослинного покриву цієї ділянки. Встановлено огорожу та перекрито рух транспорту на оглядовий майданчик (рис. 1).

Рис. 1. Ситуаційний план парку в м. Умань

Заходи по догляду за реконструйованими насадженнями зводяться до виконання наступних операцій: обрізка й омолодження як стимулювання життєздатності старіючих рослин; обрізка старих гілок, пагонів, створення відповідної форми (природної або штучної) приводить до посилення росту коріння; частина дерев і чагарників висаджується «на пень» на самому початку робіт; через 2-3 роки утвориться поросль, що може бути вилучена при

проведенні посадок нових рослин; відновлення родючості ґрунту здійснюється на підставі результатів ґрунтового обстеження території (наявність гумусу, основних елементів живлення) шляхом, розпушування й фрезерування вибитаних ділянок; внесення органічних і мінеральних добрив по відповідних нормах: фосфорні й калійні добрива, азот вносять безпосередньо перед посадкою рослин і посівом газону

Квітники відіграють важливу роль в побудові паркової композиції. Квітники мають велику силу емоційного сприйняття створюючи головні акценти в колоритному оформленні декоративних насаджень. Квіти в клумбах можна підбирати як і однорічники, такі як, петунія багатоквіткова (*Petunia multiflora*), алісум білий (*Alyssum maritimum*), бегонія садова (*Begonia tuberhybrida*) та ін, так і багаторічники: хоста хвиляста (*Hosta undulata*), жоржина жовта (*Dahlia variabilis*), рудбекія блискуча (*Rudbeckia fulgida*).

На об'єкті заплановані групи - посадки невеликої кількості рослин одного виду або сорту, наприклад, бузку звичайного (*Syringa vulgaris*).

За результатами передпроектного аналізу можна зробити висновок, що територія парку потребує внесення проектних пропозицій щодо благоустрою та відповідності функціональному призначенню. Основним принципом побудови ландшафтних композицій є максимальне зображення природного ландшафту й посилення його функціональних і художніх характеристик. Основою будь-якого паркового ландшафту є компоненти: поодинокі цінні дерева, групи дерев або кущів, масиви, галявини, рядові посадки, квітники й газони.

ПРОЄКТ СТВОРЕННЯ НАБЕРЕЖНОЇ У М.ТЕТІЇВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

КУЧЕРЯВИЙ М.М., студент 11м-сп групи
ОСІПОВ М.Ю., доцент кафедри садово-паркового господарства
Уманський національний університет садівництва

Набережна — споруда, що облямовує берегову лінію моря, річки. Служить для надання берегу правильної форми, зміцнення його, оберігання від розмиву, для зручного проходу та проїзду вздовж берега, в містах — проїзди (вулиці), розташовані уздовж берегів і обмежені з одного боку міською забудовою або парком. Набережні як споруди виконуються зазвичай у вигляді підпірних стінок, рідше у вигляді наскрізної конструкції естакадного типу.

Сама територія знаходиться у м. Тетіїв, Білоцерківського району, Київської області, по вулиці Центральна, сполучає обидва береги річки Роська.

Сама переправа була збудована у 1970 році, на місці дерев'яного мосту студентами Львівського автодорожного інституту, поряд була розміщена лодочна станція. (Рис.1)

Рис.1 Набережна та лодочна станція станом на 1970р.

У зв'язку з тим, що протягом 50ти років за даною територією не вівся належний догляд, а саме не вчасно видалялись самосійні та дикорослі дерева і кущі, не проводився ремонт та укріплення бетонних конструкцій, та чистка берега річки, дана територія втратила свій естетичний вигляд. (Рис.2)

Рис. 2 Набережна міста станом на 2022 р.

Підчас аналізу берегової зони, була проведена інвентаризація даної території, під час якої було виявлено дерева: Дуб звичайний (*Quercus robur* L), Груша звичайна (*Pyrus communis*), Горіх волоський (*Juglans regia*) та Верба плакуча (*Salix babylonica*).

Відпочинок біля водойми – гарний спосіб проведення вільного часу, тому проводяться роботи по розробці проекту благоустрою даної території. Благоустрій передбачає створення прогулянкової доріжки та оглядових майданчиків, встановлення лавочок, сміттєвих урн, влаштування садово-паркових ліхтарів та декоративного підсвічування окремих елементів.

Пропоную для укріплення схилів та озеленення їх використати Ялівець Козацький (*Juniperus sabina*), на невеличких клумбах висадити Лаванду вузьколисту (*Lavandula*) та для більш декоративного ефекту всипати окремі ділянки декоративним камінням та декоративною крихтою. Також при озелененні даної території пропонується використати Дерен-свидина (*Cornus sanguinea*), Форзицію (*Forsythia*), Спірею японську (*Spiraea japonica*) та різного виду злаки.

Отже, створення набережної у місті Тетіїв на сам перед відновить декоративну, рекреаційну та фітосанітарну функцію даної території, збільшить кількість туристів у місті, а також буде окрасою міста.

РОЗРОБКА ПРОЄКТНИХ ПРОПОЗИЦІЙ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ БІЛЯ ЖИТЛОВОГО БУДИНКУ У ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.

ПОХИЛЮК М.С., студентка 11 м-сп групи
ОСПОВ М.Ю., доцент кафедри садово-паркового господарства
Уманського національного університету садівництва

Малий сад – це територія, розташована біля житлового, громадського або промислового приміщення, створення якого виконується за допомогою засобів ландшафтного дизайну.

Метою роботи є розробка проєктних пропозицій озеленення малого саду на території житлового будинку. Щоб виконати поставлену мету необхідно вирішити наступні завдання:

- провести ландшафтний аналіз території;
- розробити проєктну композицію малого саду.

Малим садам приділяють багато уваги, тому їх класифікують за критеріями.

Даний малий сад можна класифікувати так:

- за функціональним призначенням він належить до тривалого повсякденного і періодичного відпочинку;
- за стилем планування – регулярний;
- за характером рельєфу – рівнинний;
- за пріоритетним виглядом рослинності – декоративно-листяний.

Провівши ландшафтний аналіз території, було вирішено спроектувати малий сад в регулярному стилі. На ділянці рівнинний рельєф, ґрунт – чорнозем. Є незначна забур'яненість.

Малі сади за регулярним стилем планування можуть бути симетричні і асиметричні. В них переважають, прямі стежки, живоплоти, ділянки геометричних форм. При проектуванні даного малого саду пропонується використати фігуру кола, вона переважає в усьому: на території відпочинку, клумбах, водоймах, рокарій – у формі кола. Винятком є рослинні насадження вздовж огорожі.

Головною частиною саду є рослинність. В малих садах може переважати будь який вид рослинності:

- листяний;
- хвойний;
- плодовий;
- змішаний.

При проектуванні даного малого саду використовується змішаний вид рослинності, де переважають листяні рослини.

Пропонується вздовж огорожі, чергуючи, висадити такі рослини: катальпа бігонієвидна (*Catalpa bignonioides* Walt.) – 14 штук, самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.) – 26 штук, лаванда вузьколиста (*Lavandula angustifolia* Mill.) – 26 штук.

Головним акцентом в проектуваному саду є рокарій у формі кола. Він розташовується біля виходу до будинку. В даному рокарії запропоновано висадити такі рослини: туя західна смарагд (*Thuja occidentalis* Smaragd) – 1 штука, ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.) – 8 штук, хоста Форчуна (*Hosta fortunei* Albopicta) – 8 штук, азалія тупа (*Rhododendron obtusum*) – 13 штук, шафран (*Crocus*) – 200 штук.

Ліворуч від рокарію, пропонується створити рослинне угруповання, яке має форму півкола з вказаними рослинами: бузок пониклий (*Syringa reflexa*) – 4 штуки, півонія садова (Garden peony) – 21 штука, люпин багаторічний (*Lupinus perennis*) – 34 штуки.

Водойма у формі півкола має такі рослини: верба біла (*Salix alba* L.) – 1 штука та осока гвоздична (*Carex caryophylla*) – 27 штук.

Підбір рослин відбувався на основі аналізу ґрунту, а також залежно від періоду квітіння квітучих рослин, особлива увага приділялась підбору кольорів рослин.

Рис. 1. Проектні пропозиції

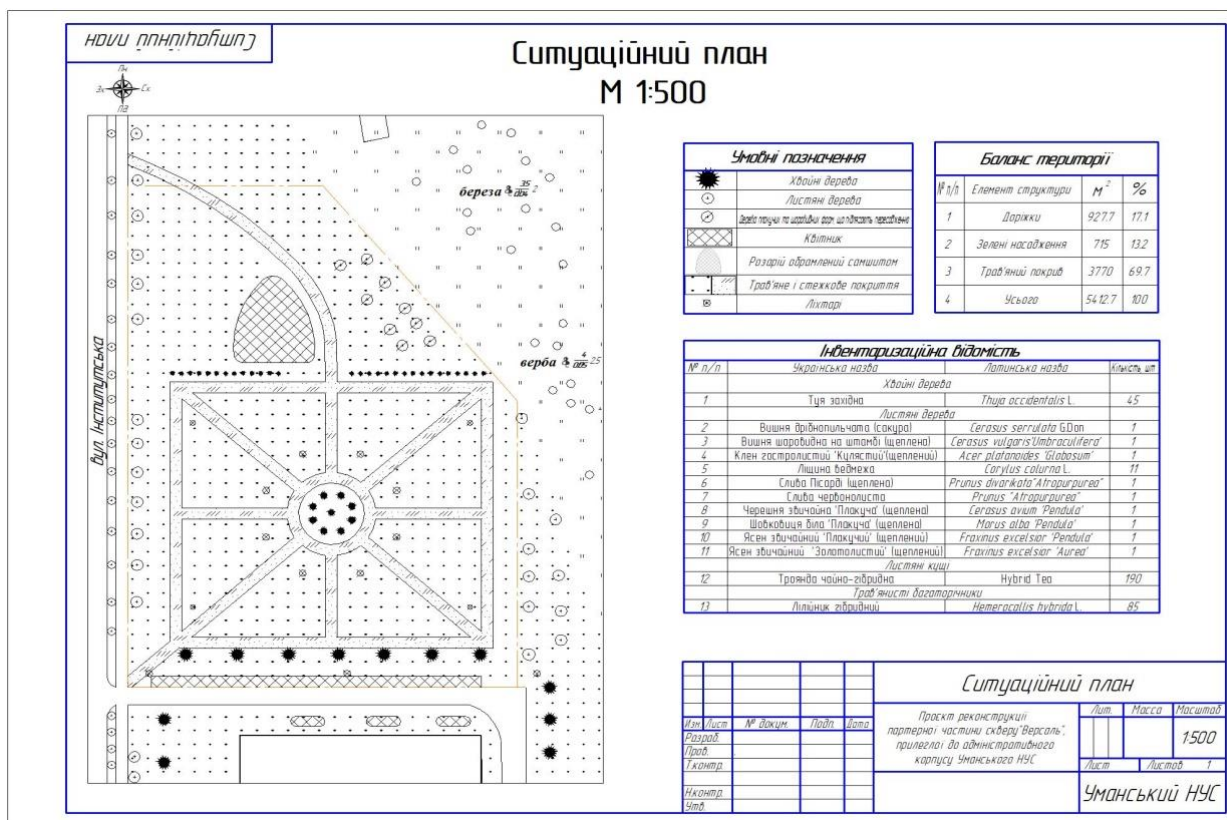
Отже, територія знаходиться в Хмельницькій області. Виконавши поставленні на меті завдання, було розроблено проектну композицію малого саду внутрішнього двору житлового будинку. Створення малих садів є важливим у покращенні екологічної ситуації, а також для емоційного стану перебуваючих у ньому.

ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРТЕРНОЇ ЧАСТИНИ СКВЕРУ «ВЕРСАЛЬ» ПРИЛЕГЛОЇ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО КОРПУСУ УМАНСЬКОГО НУС

ПУШКА І.М., канд. с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

Партерна частина прилегла до адміністративного корпусу є візитною карткою Уманського НУС. Сама територія створена в регулярному стилі за допомогою прийомів і засобів ландшафтного дизайну (рис. 1). Тому створення нових рослинних насаджень має відповідати даному стилю. Вхідна територія повинна виконувати важливі функції: декоративну, рекреаційну, фітосанітарну, тощо. Проте, занедбаний стан та відсутність належного догляду за насадженнями унеможливує виконання цих функцій.

Рис. 1. Ситуаційний план скверу «Версаль»

При проведенні натурального обстеження та здійсненні замірів, було встановлено, що ділянка рівнинна, трапецієвидної форми, площею 5412,7 м². Територія партерної частини межує з житловими будинками, кафедрою фізичного виховання та психолого-педагогічних дисциплін і адміністративним корпусом. Особливістю території Уманського НУС є те, що вона являється зоною візуальної охорони дендрологічного парку «Софіївка».

Партерна частина скверу «Версаль» належить до відкритого типу просторів. Рослинність представлена в основному *Thuja occidentalis* L., які висаджені рядовою посадкою. До партеру примикає алея створена з ліщини деревовидної (*Corylus colurna* L.).

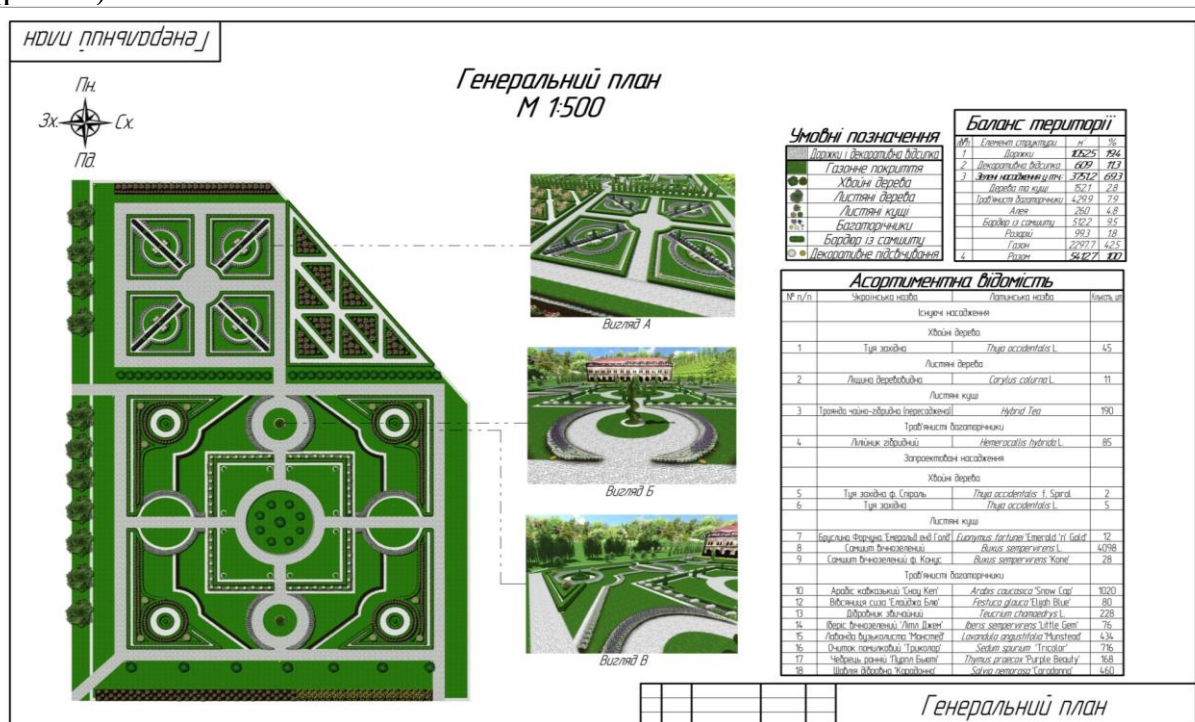
На даній території створено розарій, проте він знаходиться в занедбаному стані. Розарій представлений з сортів чайно-гібридних троянд, які відрізняються за забарвленням квітів, і в цілому за троками квітування. За рахунок цього створюється безперервне квітування. Обрамленням для розарію служить самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.).

Біля розарію зростають щеплені плакучі та кулеподібні форми дерев: вишня дрібнопильчата (*Cerasus serrulata* G.Don), вишня шаровидна на штамбі (*Cerasus vulgaris* 'Umbraculifera'), клен гостролистий 'Кулястий' (*Acer platanoides* 'Globosum'), слива Пісарді (*Prunus divaricata* 'Atropurpurea'), слива червонолиста (*Prunus* 'Atropurpurea'), черешня звичайна 'Плакуча' (*Cerasus avium* 'Pendula'), шовковиця біла 'Плакуча' (*Morus alba* 'Pendula'), ясен звичайний 'Плакучий' (*Fraxinus excelsior* 'Pendula'), ясен звичайний 'Золотолистий' (*Fraxinus excelsior* 'Aurea'). Біля доріжки на проти адміністративного корпусу розміщений квітник виконаний з чайно-гібридних

троянд (*Rosa Hybrid Tea*) та лілійника гібридного (*Heimerocallis hybrida hort.*).

Більша частина території партеру покрита трав'яним покривом який містить рудеральну рослинність, тому не виконує декоративну функцію. Тому важливим завданням є його заміна на якісний газон.

Проект реконструкції території скверу «Версаль» Уманського НУС передбачає створення партеру з використанням топіарів, бордюрів, солітерних посадок, арабесок, рабаток, алей та рядових посадок на тлі зеленого газону (рис. 2).

Рис. 1. Генеральний план скверу «Версаль»

Плакучі та кулеподібні форми доцільно пересадити на інші ділянки території університету, оскільки вони не придатні для озеленення партерної частини, а існуючі троянди пересадити на їх місце. В цій частині пропонується створити розарій трикутної форми з існуючих троянд, обравши його бордюром із самшиту вічнозеленого. Іншу частину троянд, яка залишилась пропонується висадити рядовою посадкою, доповнивши їх лавандою вузьколистою.

Регулярний стиль характеризується тим, що всі рослини висаджені симетрично, з однаковою відстанню. Існуючі туї висаджені в ряд через 1,5 м, проте для симетрії не вистачає 5 екземплярів. Тому за проектними пропозиціями потрібно досадити таку ж кількість дерев туї західної. На місці існуючого розарію пропонується створити композиційні елементи партеру, які розділені доріжками на декілька частин. Тут пропонується висадити рядами вівсяницю сизу 'Елайджа Блю' (*Festuca glauca 'Elijah Blue'*), між якими топіари у формі конуса з самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens L.*), які направлені до центру композиції. Центральна частина кожного такого елемента містить арабеску простої форми півкола з використанням іберису вічнозеленого 'Літл Джем' (*Iberis sempervirens 'Little Gem'*) та очитку

несправжнього 'Триколог' (*Sedum spurium* 'Tricolor'). Ця ділянка доповнюється такими рослинами як шавлія дібровна 'Карадонна' (*Salvia nemorosa* 'Caradonna') та арабіс кавказький 'Сноу Кеп' (*Arabis caucasica* 'Snow Cap'), які пропонується висадити по периметру та у вигляді півкола навколо арабески. Всі ці рослини запропоновано відділити від доріжок бордюром із самшиту вічнозеленого.

Іншим центром композиції слугують насадження з туї західної, висаджені по колу, від якої також пропонується створити композиційні елементи квітників, які розділяються доріжками. Ці насадження перебувають в хорошому стані, тому підлягають збереженню. Існуючі насадження туї на ділянці пропонується постригти у формі конуса. У формі квадрату запроєктовано рабатку і бордюр із самшиту вічнозеленого з розривами для доріжок. Тут пропонуються такі рослини як іберіс вічнозелений, очиток несправжній та чебрець ранній 'Пурпл б'юті' (*Thymus praecox* 'Purple Beauty'). Між існуючими туями та запроєктованою рабаткою пропонується висадка топіарних форм на тлі газону з самшиту вічнозеленого, як в вище згаданій композиції. Також рабатками запропоновано здійснити облямівку доріжок з шавлії дібрової та арабісу кавказького. По периметру даної композиції між доріжками пропонується створити окремі елементи із самшиту у вигляді візерунків. Між самшитом вічнозеленим по колу та в ряд проектними пропозиціями запропоновано висадити лаванду вузьколисту 'Манстед' (*Lavandula angustifolia* 'Munstead'), а також в частинах з гострими кутами бруслину Форчуна 'Емеральд енд Голд' (*Euonymus fortunei* 'Emerald 'n' Gold').

Для того, щоб придати додаткову виразність пропонується висадити дібровник звичайний (*Teucrium chamaedrys* L.) смужкою, яка примикає до рабаток вздовж доріжок.

Не менш важливе значення має газонне покриття. Так як трав'яний покрив партерної частини представлений різнотрав'ям, він підлягає видаленню та заміні на звичайний садово-парковий газон, що має більші переваги в порівнянні з партерним газоном і теж характеризується високим ступенем декоративності.

Благоустрій передбачає заміну покриття доріжок, створення відсіпки для більшого декоративного ефекту, влаштування садово-паркових ліхтарів та декоративного підсвічування окремих елементів.

Отже, розроблені проектні пропозиції дозволять якісно покращити об'ємно-просторову композицію скверу, відновлять декоративну, рекреаційну та фітосанітарну його функції території скверу «Версаль».

ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ХВОРОБ ТА ШКІДНИКІВ ГЛАДІОЛУСУ (*GLADIOLUS L.*)

ЯСІНСЬКА С.В.¹, здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового)
рівня

Уманський національний університет садівництва

Гладіолус (*Gladiolus L.*), відомий як «лілія-меч», декоративна цибулинна рослина родом із південної та центральної Африки, а також із Середземномор'я, що включає територію, яка простягається від Альп до західної Азії. Всі види гладіолусів разом з іншими спорідненими у ботанічному відношенні рослинами об'єднуються в родину Півникові або Ірисові (*Iridaceae*).

Природні гладіолуси порівняно невисокі з дрібними, хоча і чарівними квітками. Тому протягом століть вони були об'єктом культивування та розведення. Однак справжня революція гладіолусів відбулася лише в 1931 році. У той час на світовий ринок вийшов легендарний сорт «Пікарді» від канадської майстерні Palmer. Він був винятковим для свого часу – на півтораметровому стеблі можна було знайти близько двадцяти великих квіткових бруньок. І завдяки їй розведення гладіолусів вийшло на досить новий етап [1].

Нині, внаслідок інтенсивної селекційної роботи, яка проводиться як в Україні, так і в багатьох інших країнах, зокрема, у Голландії, США, Австралії, Канаді, Словаччині, Новій Зеландії, Чехії, Литві, Латвії, Узбекистані, Молдові кількість сортів гладіолусу щорічно збільшується. Нові сорти вражають своїм забарвленням, формою квітки, ростом суцвіть, ступенем гофрованості тощо [2].

Однак практичною необхідністю постає адаптація *Gladiolus L.* до стійких найпоширеніших хвороб та шкідників, зі значним вегетативним розмноженням, адаптованих до вирощування у зеленому будівництві Правобережного Лісостепу України.

Мета роботи. Розширення можливостей практичного використання різних сортів *Gladiolus L.* до стійких найпоширеніших хвороб та шкідників, зі значним вегетативним розмноженням, адаптованих до вирощування у зеленому будівництві Правобережного Лісостепу України.

Методика дослідження. Для виконання мети дослідження були відібрані 20 сортів вітчизняної та закордонної селекції для сортовивчення гладіолусів: Прага (Prague), Маліка (Malika), Пеінтед Фрізл (Painted Frizzle), Перпл Флора (Purple Flora), Юлія (Yuliya), Блу Фрост (Blue Frost), Крем Перфекшн (Cream Perfection), Прісцилла (Priscilla), Фар Вест (Far West), Пісня Сирени (Pesnya Sireny), Хайден Треже (Hidden Treasure), Нопі (Nori), Марвінка (Marvinka), Вайн енд Роузес (Wine and Roses), (Kingston Frizzle), (Malacca/Frizzled Coral

¹ Науковий керівник: Балабак Анатолій Федорович, доктор сільськогосподарських наук, професор

Lace), (Lemon Frizzle), (Oskar), (Plomant), (Traderhorn). Сорти гладіолусів були цілеспрямовано придбані з різним забарвленням, формою та діаметром квітки, строком цвітіння, гофруванням, висотою рослини та суцвіття, які будуть за всіма параметрами підходити до клімату Правобережного Лісостепу України і мікроклімату дослідної ділянки Уманського національного університету садівництва для подальшого дослідження у 2022-2023 рр.

Результати досліджень. Нині, в результаті багатовікової гібридизації та селекції створено значний різновид гладіолусів, які демонструють широкий асортимент форми та забарвлення квіток, періоди росту та цвітіння тощо. Проте, гладіолуси, в процесі свого росту, часто наражаються як на шкідників, так і на хвороби. Основними шкідниками є попелиця, борошнистий червець, трипси, мушка, жуки, гусениці, коники, равлики і слимаки, цибулинний кліщ, тля, кореневі нематоди та ін. Найпоширенішим джерелом зараження хворобами гладіолусів є наявні паростки рослини. Хвороби гладіолусів викликають гриби, бактерії, віруси, нематоди (табл. 1).

1. Хвороби гладіолусів та рекомендації щодо мінімізації ризиків від них

Захворювання	Симптоми	Мінімізація ризиків
Ботритіз / (гриб – <i>Botrytis gladiolorum</i>, <i>B. cinerea</i>)	Ураження листя, стебла, квітів та бульбоцибулин: коричневі плями на листі з червоними краями, які стають м'якими та гниють у сиру погоду; інфекції прикореневого стебла (гниль шийки); на пелюстках квітів – коричневі просочені водою плями; на уражених ділянках можуть утворюватися нечіткі сірі спори грибка; на поверхні уражених бульбоцибулин утворюються дрібні чорні гранули (склероції).	Перед висаджуванням – огляд бульбоцибулин, уражені – знешкодити. Захист листя хлорталонілом, іпродіоном, манкоцебом або тіофанатом-метилом. Застосовувати фунгіциди для захисту рослин.
Кривулярна плямистість листя (<i>Curvularia trifolli</i> f. sp. <i>gladiolorum</i>)	Довгі прямокутні коричневі плями на листках з жовтим ореолом. У великих плямах утворюються концентричні кільця. Гниють бульбоцибулини	Уражені бульбоцибулини – знешкодити. Висаджування рослин у знезаражений ґрунт. Застосовування фунгіцидів для захисту рослин.
Фузаріоз жовтий або суха гниль (гриб – <i>Fusarium oxysporum</i> f. sp. <i>Gladioli</i>)	Розмір, форма і колір квітки відрізняються від стандарту. Листя мають тенденцію вигинатися вниз (у формі S), поступово жовтіти, і як наслідок, передчасно гинуть. Бура гниль бульбоцибулин розпочинається в прикореневій пластині і серцевині та поширюється вгору на основи листків через судинні нитки. Бульбоцибулини можуть	Не висаджувати уражені бульбоцибулини. Обробка гарячою водою усуває грибок із заражених. Фумігувати заражений ґрунт хлорпікрином або комбінацією хлорпікрину. Підтримання рН ґрунту 6,6-7,0 і використання нітратів як джерело азоту під час внесення добрив.

	загнити в землі або під час зберігання.	
Нематоди (<i>Meloidognye, Pratylenchus, Trichoderus, Belonolaimus, Ditylenchus, Hemicyliophora, Rotylenchus</i>)	Коренева система невелика. Рослини відстають і пізно цвітуть. Жовті або білі візерунки та плями на листках.	Знищити заражені рослини. Висаджування рослин у знезаражений ґрунт. Боротьба з бур'янами.
Парша (<i>Pseudomonas marginata</i>)	На бульбоцибулинах коричневі, округлі, заглиблені ділянки з піднятими краями. Розвивається м'яка гниль шийки.	Висаджування рослин у знезаражений ґрунт. Боротьба з шкідниками.
Стемфіліум плямистість листя (<i>Stemphylium botryosum</i>)	Маленькі круглі жовті плями мають яскраво виражений червонуватий центр. Найбільшу плямистість має зріле листя.	Застосування фунгіциду для захисту рослин.
Строматинія суха гниль (<i>Stromatinia gladioli</i>)	Дрібні червонувато-коричневі плями на поверхні бульбоцибулин. Бульбоцибулини сухі, тверді, муміфіковані.	Застосування фунгіциду для захисту рослин. Висаджування рослин у знезаражений ґрунт.
Віруси (Бобова жовта та огіркова мозаїка, томатна кільцева плямистість та ін.)	Квітки дрібні, спотворені або розриваються. Листя має білі або червонуваті плями. Вірус поширюється в основному комахами. Інфекція зберігається в посадковому матеріалі і багаторічних бур'янах.	Боротьба з шкідниками. Висаджування рослин у знезаражений ґрунт. Знищення заражених рослин.

Узагальнено автором [3-18]

Віруси, мають здатність поширюватися від рослини до рослини через шкідників всього за 30 секунд. Також вони вражають бульбоцибулини, тому це означає, що гладіолуси чутливі до поширення хвороби під час зберігання. Хвороби здатні вражати також і інший спектр різних видів рослин, включаючи бур'яни, бобові, інші види цибулин та овочів [4].

Розглядаючи світовий досвід щодо захворюваності гладіолусів, варто зазначити, що найбільш руйнівними є фузаріоз і ботритіоз. Дану проблематику описував Дрейтон [5] у своїх працях досліджуючи хворобу *Botrytis* в Канаді, також цю хворобу описали Дрейтон [6] і Ван Поетерен [7] з Голландії, Мооре [8] з Англії, Додж, Б. О. і Т. Ласкаріс [9] з Лонг-Айленді, Нью-Йорк та Уейд [10] в Австралії. Меджі [11], Макклеллан і Маршалл [12], Меджі [13], Белд [14], Пармеллі [15] досліджували *Curvularia lunata* і *Curvularia Trifolii* на бульбоцибулинах і листях гладіолусів. Джексон [16] проводив певні дослідження кривулярії гладіолусів, і виявив, що кривулярія впливає на бульбоцибулини і листя. Мірза та Шакір з Пакистану [17] вперше дослідили *Fusarium oxysporum* f. sp. *Gladioli* на бульбоцибулинах і коренях гладіолусів та *Botrytis gladiolorum* і *Myrothecium roridum* на

бульбоцибулинах і листях гладіолусів. Наукова робота Сохі з Індії [18] спрямована на вивчення хвороб декоративних рослин, а саме дослідження *Fusarium oxysporum* f. sp. гладіолусів на бульбоцибулинах і корінні, *Botrytis gladiolorum*, *curvularia* sp. і *Stemphylium* sp. на бульбоцибулинах та листі гладіолусів.

Для мінімізації ризику ураження здорових бульбоцибулин гладіолусу при висаджуванні їх на дослідній ділянці на території Уманського національного університету садівництва, було обстежено кожну бульбоцибулину на наявність ознак загнивання або гниття під час зберігання шляхом зняття лущиння. Сильно пошкоджені бульбоцибулини були знищені, оскільки вони не дають задовільних рослин, забруднюють ґрунт і поширюють хворобу. Доцільно зауважити, що найкраща стратегія боротьби – це перевірка на наявність вірусів, хвороб та шкідників садивного матеріалу.

Варто зазначити, що гладіолус добре реагує на ретельний догляд. Основними засобами догляду в період росту гладіолусів є: полив, розпушування ґрунту, прополювання бур'янів, мульчування ґрунту, підживлення та використання мікродобрив, заходи щодо попередження захворювань.

Загалом, фітопатологічний стан інтродукованих сортів *Gladiolus* L. на дослідній ділянці Уманського національного університету садівництва можна оцінити як задовільний. Вищезначені сорти відповідають сучасним критеріям мають оригінальне забарвлення і форму квітів, адаптовані до ґрунтово-кліматичних умов Правобережного Лісостепу України, із хорошим коефіцієнтом розмноження і відносно стійкими до найпоширеніших хвороб. Однак, незважаючи на це, варто все ж проводити постійний догляд за насадженнями, знищенням бур'янів, які є збудниками певних хвороб, а також застосування добрив для підвищення стійкості рослин до несприятливих умов існування, проводити карантинні заходи, меліорацію земель для підвищення продуктивності насаджень та збереження від різних типів пошкоджень.

Список використаних джерел

1. Sramcikova J. Od divokych meciku po vsemi obdivovane krasavce. URL : <https://www.nasezahrada.com/od-divokych-meciku-po-vsemi-obdivovane-krasavce/>
2. Патока В.В. Особливості створення нових сортів гладіолуса гібридного / Актуальні проблеми озеленення населених місць: освіта, наука, виробництво, мистецтво формування ландшафту: Тези доповідей Міжнародної наукової конференції. Біла Церква, 2012. С.23-24
3. Gary W. Moorman. Gladiolus Diseases. URL: <https://extension.psu.edu/gladiolus-diseases>
4. Virus diseases of gladiolus. Agriculture Victoria. URL : <https://agriculture.vic.gov.au/biosecurity/plant-diseases/flower-and-ornamental-diseases>

5. Drayton, F.L., 1928. Reported of the dominion botanist for 1927. Department of Agriculture, Botany, Canada, pp: 27.
6. Drayton, F.L., 1929. Bulb growing in Holland and its relation to disease control. *Scient. Agric.*, 9: 494-509.
7. Van Poeteren, N., 1938. Report on the work of the phytopathological service in 1937. *Versl. PIziekt. Dienst Wageningen. Wageningen*, pp: 89, 92.
8. Moore, W.C., 1939. Diseases of Bulbs. His Majesty's Stationery Office, UK., pp: 112-116
9. Dodge, B.O. and T. Laskaris, 1941. Botrytis core-rot of Gladiolus. *J. New York Bot. Gard.*, 42: 92-95.
10. Wade, G.C., 1945. Botrytis corm rot of gladiolus, its cause and control. *Proc. Roy. Soc. Vict.*, 57: 81-118.
11. Magie, R.O., 1948. Curvularia spot, a new disease of gladiolus. *Plant Dis. Rep.*, 32: 11-13.
12. McClellan, W.D. and B.H. Marshall, 1950. Effect of temperature on the development of some diseases of Gladiolus, Narcissus and Lilium. *Phytopathology*, 40: 872-872.
13. Magie, R.O., 1951. Botrytis and curvularia diseases of Gladiolus. *Bull. N. Am. Gladiol. Coun.*, 1951: 1-6.
14. Bald, J.G., 1953. Neck rot phase of the Botrytis disease of Gladiolus. *Phytopathology*, 43: 167-171.
15. Parmelee, J.A., 1954. Curvularia on gladiolus in Canada. *Plant Dis. Repr.*, 38: 515-517.
16. Jackson, C.R., 1961. Some host-parasite relationships in the curvularia disease of gladiolus in Florida. *Plant Dis. Rep.*, 45: 512-516.
17. Mirza, J.H. and A.S. Shakir, 1991. First report of fungal pathogen of gladiolus from Pakistan. *Pak. J. Plant Path.*, 3: 74-76.
18. Sohi, H.S., 1992. Diseases of Ornamental Plants in India. Indian Council of Agriculture Research, New Dheli, Pages: 195

ВИКОРИСТАННЯ ТРОЯНД В УРБАНІЗОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

УКРАЇНЕЦЬ О. А., аспірантка

ПОЛЩУК В. В., доктор сільськогосподарських наук, професор

Уманський національний університет садівництва

Економічно важливими декоративними рослинами нині в світі є троянди. Широко поширений в усьому світі рід *Rosa* L. відноситься до родини розоцвітих (*Rosaceae* Juss.) і об'єднує за різними даними від 200 до 400 видів.

Первинними центрами походження троянд є Середня та Південно-Східна Азія та Передня Азія, звідки місіонерами в XIV столітті вони були інтродуковані до Греції та Риму.

Представники роду *Rosa L.* – найчастіше чагарники заввишки 0,3-2,5 м або ліани, що сягають у висоту до 10 м і більше. Однак, вчені відмічають, що висота представників одного виду може варіювати залежно від умов вирощування.

У більшості випадків пагони троянд покриті шипами різної величини та форми. За формою шипи бувають округлі, плоскі, прямі та вигнуті.

Листя – складне, опушене, зморщене або гладке, матове або блискуче, яйцеподібної, округлої форми. Розташовуються листя на пагонах по черзі, складаються з п'яти – семи листочків, але іноді їх може бути і від дев'яти до одинадцяти.

Квітки у представників роду *Rosa L.* двостатеві. Вони розрізняються за розміром, забарвленням, формою та ароматом. За забарвленням троянди бувають однотонні, двокольорові, різнокольорові, строкаті і інші. Найбільш поширенні кольори пелюсток: червоне, біле, жовте, рожеве та помаранчеве. За кількістю пелюсток вітки троянд можуть бути прості, напівмахрові, махрові або густомахрові, розташовуються на кінцях гілок поодинокі або зібрані в суцвіття від 2 до 200 квіток. У діаметрі квітка троянди може досягати від 1,5 см до 5 см у видів та від 1,5 до 20 см – у сортів троянд.

Справжні плоди троянд – це однонасінні горішки із щільною оболонкою. Несправжні плоди – гіпантії, кулястої, яйцеподібної або пляшкоподібної форми. У плодах міститься від трьох – п'яти до 100 і більше насіння-горішків. Дозрівають плоди троянд у серпні – вересні.

Основний світовий сортимент троянд було виведено селекціонерами в Європі, який набув широкого поширення в світі з XVIII століття.

Перші згадки про троянди на території України трактуються у XVIII столітті. З XIX століття поряд зі створенням громадських садів у країні (Київ, Одеса, Львів, Полтава), значного поширення набула троянд.

Нині налічується більше ніж 30000 комерційних сортів троянд різних груп. Найбільш популярними, згідно сучасної класифікації, для озеленення, що дозволяють вирішувати та багато завдань ландшафтного дизайну та проблем урбоекосистем, є такі групи садових троянд: чайно-гібридні, поліанітові, флорибунда, грандифлора, мініатюрні, шраб, патіо, плетисті троянди.

Завдяки своїм декоративним властивостям, тривалому цвітінні, приємному аромату та довголіттю троянди в озелененні населених місць займали значне місце, їх висаджували у розаріях, в альпінаріях, використовували для створення алей, вкривали ними арки, перлоги, стіни.

Троянди виконують значну роль у зеленому будівництві, найкраще вони виконують санітарно-гігієнічну функцію. Завдяки тому, що в умовах відкритого ґрунту вони мають до чотирьох періодів ростової активності і за вегетаційний період можуть відновлювати свою надземну частину. Троянди мають високу газостійкість та здатні зменшувати бактеріальне забруднення

повітря, очищувати його від газу, пилу та диму. Вони є механічною перешкодою для вітру, троянди сприяють випаданню з нижніх шарів повітря аерозолів, мають здатність зменшувати дію міського шуму і підвищувати іонізацію атмосфери.

Оскільки для чагарників роду *Rosa* L. не потрібно глибокого шару ґрунту, троянди можливо використовувати в місцях з великою кількістю підземних комунікацій, так як основна маса коренів розміщується в ґрунті на глибині до 40 см.

Вчені вказують на актуальність троянд в озелененні за рахунок довголіття. Деякі екземпляри шипшини (*Rosa canina* L.) доживали до 400 років. Учені відмічають, що культурні сорти троянд при оптимальному догляді зберігають життєстійкість до 40 – 50 років, даючи найбільше цвітіння від п'яти до 30 років.

Представники роду *Rosa* L. в ландшафтній архітектурі виконують важливі функції, завдяки своїм біологоекологічним особливостям. У рослинних композиціях та солітерних насадженнях троянди гарно проявляють свої рекреаційні та декоративно-художні функції.

У ландшафтному дизайні троянди дозволяють вирішувати завдання декоративного оформлення партерів, створення різних клумб, рабаток, міксбордерів, групових та солітерних посадок, розставлення акцентів завдяки штамбовим формам і навіть створення живоплотів та вертикального озеленення.

Для декорування огорож краще обирати сорти, заввишки 120-150 см: «*Grand Mogul*», «*Imperatrice Farah*», «*Eiffel Tower*» та інші. А для створення бордюрів рекомендуються використовувати сорти чайно-гібридних троянд та флорибунда «*Lavaglut*», «*Westpoint*», «*Sophia Loren*».

Рослинами заднього плану можуть бути вічнозелені та листопадні ліани. У цьому випадку живоplot може використовуватися і для маскування непривабливих господарських будівель. Для рабаток підійдуть середньо рослі та високорослі сорти троянд: «*Big Purple*», «*Gloria Dei*», «*Grand Mogul*», «*Imperatrice Farah*», «*Sophia Loren*», «*Korallovyj Sjurpriz*», «*Novalis*»

Можна також створювати клумби використовуючи троянд різних садових груп. Наприклад, можна в центрі клумби висадити високорослі шраби навколо висадити нижчі чайно-гібридні сорти, сорти групи грандіфлора і флорибунда, обрамити мініатюрними трояндами або трояндами патіо. Головною умовою таких поєднань є довгострокове квітування ремонтантних сортів та їх правильне колористичне поєднання.

Наукове видання

**«Садово-паркове господарство: історія, сучасність та
перспективи розвитку»**

Тези доповідей учасників Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції

04 травня 2022 року

*За достовірність опублікованих матеріалів
відповідальність несуть автори*

